

JAN ŘÍHA:
ČESKÉ OVOCE

Dr. Ing. KAREL KAMENICKÝ:

D) JABLKA II.

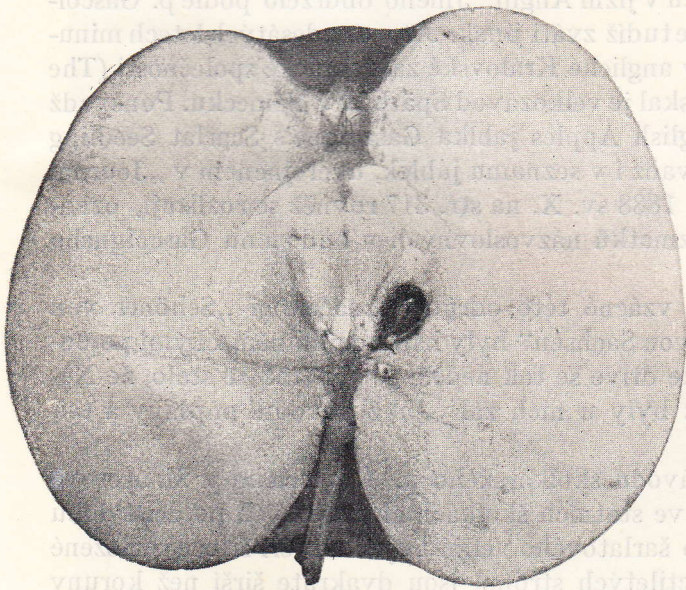
čís. 108.

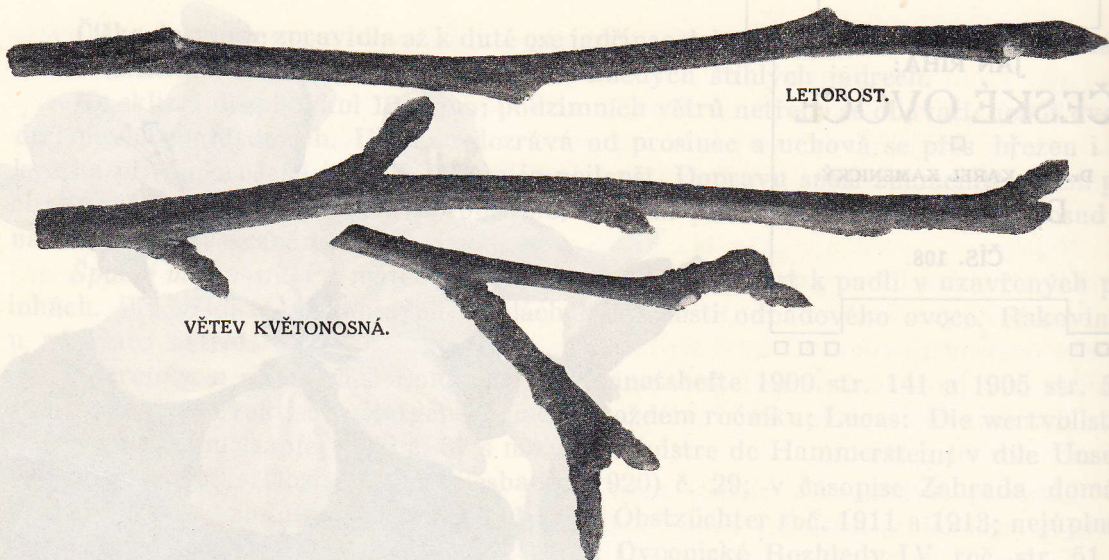

GASCOIGNEHO ŠARLATOVÉ.

GASCOIGNE'S SCARLET SEEDLING.

GASCOIGNE'S SCHARLACH-SÄMLING.

GASCOIGNEHO ŠARLATOVÉ.

Původ a všeobecné poznámky. Jako Růžové české mezi letními, tak Gascoigneho šarlatové je barevným skvostem mezi jablky zimními. Půvab tohoto jablka nelze porovnat s ničím podobným. Proto také každý, kdo se s ním seznámil, váží si ho neobyčejně a pěstuje je jen pro sebe. Proč však by se neměl každý ovocnář seznámit s nejkrásnějšími jablky, zejména tehdy, mají-li ostatní vlastnosti velmi pozoruhodné? Kdo má srdce přístupné alespoň poněkud krásnu, jež žije kol nás, uvítá s povděkem toto jablko, o němž dosud nebylo mnoho psáno pro poměrný nedostatek zkušeností, které však jde vstříc své slávě.

Dosud zváno bylo u nás buď Gaskoňské nebo Gascoigneský semenáč, což upomínalo by na původ francouzský. Oba tyto názvy jsou nesprávné. Jablko je původu anglického a pochází z hrabství Kentu v jižní Anglii. Jméno obdrželo podle p. Gascoigneho, jemuž za ně vděčíme a nemůže se tudíž zvát jinak. Již v osmdesátých letech minulého století obdrželo certifikát I. třídy anglické Královské zahradnické společnosti (The royal horticultural society) a r. 1898 získal je velkozávod Späthův v Německu. Poněvadž však Barron uvádí ve svém díle English Apples jablka Gascoigne's Scarlet Seedling a zvláště Gascoigne's Seedling a poněvadž i v seznamu jablek, uveřejněném v „Journal of the royal horticultural society“ z r. 1888 sv. X. na str. 317 rovněž se rozlišují, označeno naše jablko k vystříhání se ev. zmatků názvoslovných v budoucnu Gascoigneho šarlatové.

Německé pokusy o přivlastnění vzácné této odrůdy označeními „Schöner von Kusdorf“ a „König Friedrich August von Sachsen“ byly i seriosními německými pomology energicky odmítnuty. Bohužel, že dříve se tak nedělo — jen tak se stalo, že Německo se honosí odrūdami cizími, jež byly u nich záhy jako původní popsány a tak jich osud zpečetěn.

Podle zpráv p. Plačka z velkozávodu školkařského p. J. Veselého v Molitorově zaslaných v souhlase s pozorováními ve státních školkách chlumeckých po delší dobu konanými rostou stromy Gascoigneho šarlatového velmi bujně a tvoří široce rozložené koruny, jež u molitorovských patnáctiletých stromů jsou dvakrát širší než koruny

Kamenický K. 1924 ČESKÉ OVOCE VI. Jablka II.

GASCOIGNE-HO ŠARLATOVÉ.

GASCOIGNE'S SCARLET SEEDLING. — GASCOIGNE'S SCHARLACH SÄMLING

stejně starých jabloní Skleněného žlutého a Oranienského. Plodnost počíná později, teprve až se větve poněkud skloní, což lze pozorovati i u jiných odrůd. Tenké větévky dlouho nenasazují plodonošů. Nezdá se, že by stromy byly v půdě nebo poloze vybíravé; alespoň ve školkách v Chlumci n. C., kde je půda značně hubená a vespod až šterkovitá, plodí ob rok velmi hojně, že větve jako granáty obsypané hluboce se sklánějí. Některý rok však, po mimořádné úrodě, rádo zcela vynechá (1923), jinak rodí stále. Ovoce je krásy tak svůdné, že je možno stromy sázeti jen do centra velmi dobře střežených sadů a uzavřených zahrad, kde hlídka nebo bezpečný plot zabráni hříšným úmyslům mimojdoucích, byť to byli lidé jinak poctiví.

Stromy, podle dosavadních zpráv, nikde netrpí chorobami.

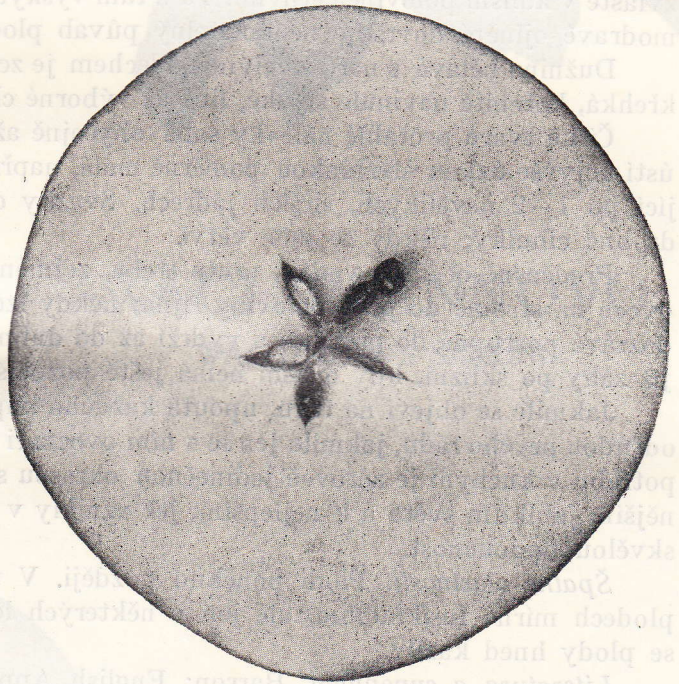
Je-li ovoce s vysokokmenů, jichž pěstění ve školkách nepůsobí potíží, přiměřeně veliké a stejnoměrné, jsou plody s krsků, ať šlechtěných na kterékoli podnoži, pýchou pěstitelovou: vynikají velikostí a zbarvením sice méně intensivním, za to možno-li ještě malebnějším než se stromů vysokých.

Letorosty bývají ostřeji lomené, středně silné, lehce ochmýřené, hnědočervené, často prozeleňalé, tu a tam mírně stříbřité, s nápadnějšími a různotvarými tečkami. Velmi malá oka jsou plstnatá a nasedají na patkách značně zdvižených se žeběrky dobře vyznačenými. Drobné květní pupeny tvaru krátce kuželovitého až baňatého bývají celé ochmýřeny. (Viz obr.)

Listy mají středně dlouhé řapíky s pěknými palisty a čepel eliptičnou až opak vejčitou, mdlé lesklou, na rubu plstnatou, na obvodě nepravidelně i tupě zubovitě pilovitou, šířky až 90 mm a délky 115 mm. Příplodní listy na slabších a delších řapících bývají světlejší a rovněž opak vejčité.

Květy objevují se nestejně brzo, asi 5.—6. dne jabloňového květu, někdy však i později. Mrazy netrpí. Z jemně růžových pupat rozvíjejí se krásné, bledé korunky, lehce stíněné a v úplném rozkvětu téměř do roviny se prostírající, že široce oválné plátky korunní s dlouhými nehty okraji se ani nedotýkají. Průměr korunky dosahuje až 57 mm. Nejdelší ze dvaceti tyčinek dorůstají úrovně blizen.

Plody, neobyčejně zdařile znázorněné na barevné příloze, vypěstěny byly na volně rostoucím krsku na duzenu šlechtěném ve státní školce ovocné v Chlumci n. C. Největší měřil při hojně úrodě 95 mm v průměru a byl vysoký 79 mm; i menší plody, asi v témž poměru zploštělé, byly vždy nadprůměrní velikosti. S vysokokmenu vážily pouze 112—138 g, s krsku však přes 220 g; jen výjimečně veliké plody dosáhly 280 g; podařilo se však vypěstiti na tvarovém stromoví ovoce obrovské, na 400 g těžké. Zdánlivě kulovité plody jsou v kališní polovině o něco zúženější než ke stopce a tupě žebertonaté. Temeno plodu bývá mírně skosené.

Kalich více než polootevřený má ušty u spodu zelenavě šedé a plstnaté se špičkami hnědými, zaschlými, jež se obrací nazad. Tkví v jamce značně hluboké a zřetelně žebéřkaté. Mohutná, ale ploše se prostírající žebra zde vyniklá běží přes celý plod, čímž oblost jeho mírně porušují, až do jamky stopečné, jejíž okraj zvlňují.

Stopka jest dřevnatá, přiměřeně dlouhá podle velikosti plodu, barvy načervenalé; ční z hluboké, zelenavé jamky, jež bývá na úbočích paprskovitě porezavělá příčně čárkovitou jemnou korkovinou. Slupka na plodech s vysokokmenů je lesklá, s krsků bývá téměř matná, slámově běložlutá, ale skoro celá zastřena nádhernou, šarlatovou červení, velmi intensivní na malých sluncem ozářených plodech a živě karmínově zardělou na velikých jablích, krytých v korunách krsků. Uložením zevní krásy přibývá, neboť bledá místa ztemní, ba i žluté skvrny ustoupí krásné červení. Celé plody hustě jsou posety zelenavými a nahnědlými, rudě vroubenými průduchovými tečkami, zvláště v kališní polovině četnými. Tu a tam vyskytne se čárkovitá rezovina. Skvostné modravé ojinění dovršuje neodolatelný půvab plodu. (Viz přílohu.)

Dužnina bělavá s narůžovělým nádechem je zcela jemná, vonná, šťavnatá, měkce křehká, kořenitě navinule sladké, libé až výborné chuti.

Číska tvaru protáhlé nálevky sahá obyčejně až k mírně duté ose jadřince, do níž ústí nejvýše úzkou štěrbinkou poměrně malá, napříč lehce natrhaná pouzdra, obsahující po 1—2 nevelikých, širších jádrech. Svazky cévní obklopují jaderník ve tvaru drobné cibulky; někdy se dole větví.

Předčasně ocesáno vadne, proto třeba, zejména v příznivém podzimu, ponechati ovoce na stromě do prvé poloviny října; někdy lze je sklízeti o něco dříve. Uloženo dozrává postupně do prosince a vydrží až do dubna, ba i déle; jest však požitelné již záhy po sklizni, kdy ovšem nemá ještě pozdější harmonické chuti.

Jakmile se objeví na trhu, upoutá každého kupujícího — stane se jistě obchodní odrůdou prvního řádu, jakmile jen se s ním ovocnáři blíže seznámí. Vhodné pro každou potřebu v kuchyni je zároveň jedinečnou okrasou stolu. Lze je zařaditi k nejpůvabnějším jablkům světa a k nejlepším, jež vznikly v Anglii. Kdo je zná, prorokuje mu skvělou budoucnost.

Špatné vlastnosti. Plodí poněkud později. V těsných zahradách objevilo se na plodech mírné fusikladium, ale jen v některých letech, nikdy pravidelně; od skvrn se plody hned kazily.

Literatura a synonyma. Barron: English Apples č. 187 — Gascoigne's Scarlet Seedling; Říha: Hospodářský slovník naučný I. díl, str. 854, Ovocnické Rozhledy IV. roč., str. 51 — Gaskoňské; Pomologische Monatshefte r. 1899 str. 123 — Gascoigne's Sämling, kde zamlčen původ odrůdy; Praktischer Ratgeber r. 1913 str. 10 a 131, Deutsche Obstbauzeitung 1917 str. 349 a 1918 str. 77 s názvy Gascoyne's Scarlet Seedling, Gascoyne's Scharlachroter, Gascogner Sämling, Gascoyne's Scarlet, Glory of England (pochybné), Schöner von Kusdorf, König Friedrich August von Sachsen; Der Obstzüchter 1913 str. 34 — Gascoigne's Seedling; Dr. Gross v Nordböhmisches Obst- und Gartenbauzeitung 1923 str. 2. — Gascoigne's Scharlach Sämling; Journal of the Royal horticultural society, Vol. X. 1888 (Report of the apple and pear conference) str. 317 — Gascoigne's Scarlet Seedling.

V seznamu jabloní Státního pomologického arboreta má č. 121.

